

tunk ebben is dolgozó nőket, látunk munkaalkalmat, amely foglalkoztatást nyújt asszonyoknak, leányoknak, sőt főképen nekik. Ez a dokumentum a most megjelent évijelentés – a fővárosi szeméttelpről, a szentlőrinczi »szeméttá-nyáról«, amelyet a Cséry-féle vállalatától váltott meg a fő-

Rongyválogatók.

Szőnyi Lajos felvétele

város. A közönség szélesebb rétegei előtt úgyszólván teljesen ismeretlen világ ez, amelynek belsejébe, a kavargó bűz, a leselkedő fertőzés, a legsalsóbbrendű emberi munka, a szeméten tengődő, kutyákkal viaskodó éhség rejtelseibe érdemes bepillantani, mert ebben a rettenetességben emberek, főképen nők dolgoznak, akiknek élet-alapja, örök világa: a szemét.

A foglalkozásnak sokféle fajtája kínálkozik a szeméttelen. Dante az emberi szenvedések egyik fejezetébe illeszthette volna be például az úgynevezett »fedett szeméttfeldolgozó műhelyt.« Kizárólag női munkások dolgoznak itt és napról-napra, reggeltől estig hosszú, futószőnyegszerű szövetcsíkon vonul el előttük a szemét. S a nők ott állanak és a vegyes szeméttől kiszedik az üveget, a csontot, a papírt és más meghatározott részeket, kiszedik a félig elégett szenet, a kocszot, amely akkora mennyiséggé növekedik, hogy ezzel fűtik az egész telepet, a mozdonyokat, amelyek a szemétszállító vagonokat vontatják. Három korona ezeknek a nőknek a napibéruk s ezért nemcsak ezt a szakadatlan munkát kell nekik teljesíteni, hanem odaadják tüdejüket, szemüket, egész testüket annak a veszedelemnek, amelyet az ilyen munka magában rejt. A száz-ezernyi helyről összekerült szemét magával hozza a rettenetes körök, ragályok csiráját s ez nekitámad azoknak a szerencsétlen nőknek, akik itt dolgoznak. Szerencsétlenek? Boldogok – mondják azok, akik – nagyon sokan – még a szeméttválogatásból is kirekedtek.

Ugyanilyen irigyelt »pozíció« töltenek be azok a nők is, akik a szeméttől kikerült rongyokat válogatják. Kiszedik a fehér, színes rongyot, külön a nedveset vagy az olajosat. Milyen helyekről, milyen rettenetes szerepek tel-

Nőies munkakörök

Írta: TÁBORI KORNÉL.

I.

Képek a fővárosi szeméttelpről. –

Csábító színekkel integet felénk egy csomó külföldi hír, amely a nő lelkének, tudásának és munkájának megtérüléséről szól. »A Nő« első számának közleményeiből olvassuk: Berlinben most nevezték ki az első női iskolaorvost, Zürich város tanácsa az egyik közgyámi állásra nőt választott meg, Poroszországban a női fogházak vezetését – a wronkei nagyszerű példa után – nőkre fogják bízni, Christiániában az egyik esküdtszék elnökévé asszonyt választottak és így tovább, egészen a fehér cár fekete bi-

A szeméttelprő munkásai.

Szőnyi Lajos felvétele

rodalmáig, ahol a lelkek szabadságát fojtogatják s ahol raost mégis megengedte a kereskedelemügyi miniszter, hogy műegyetemet végzett nők az állami vasutaknál mérnökök lehessenek. Elmondja egy híradás, hogy az amerikai Oregon államban a női irodai alkalmazottak minimális heti munkabére az új törvény szerint negyven korona, amiért nőt nyolc óra húsz percnél tovább dolgoztatni nem szabad. S mikor ezek a csillogó ködfátyolképek elvonulnak előttünk, a kezünkbe akad egy magyar dokumentum. Lá-

jesítése után juthatnak rongyok a szemébe! Sokszor egészen ép ruhadarabok, ágyneműek kerülnek elő: ilyen holmikot senki sem dob a szemébe, ha csak valami ragály, vagy undorító dolog szennye nem tapad hozzá. S most ezek a válogató asszonyok kezébe jutnak. Valóságban belébújnak a rongyba. Rajta taposnak, maguk elé halmozzák, s a kiválasztott darabokat a fejük fölé akasztják. Ott gözölög a sok rongy, ott szárad meg, amikor azután zsákba rakják és a tisztítóba viszik.

Künn a szabad ég alatt a telep szemétközpontjain is folyik a munka. Itt akkordban dolgoznak a nők. A poshadó bűzdombokat túrják, kutatják: van-e bennük valami »értékes.« Amit kihalásznak, azt kilogrammonként veszi át tőlük a város, illetve a vállalkozó. Itt legalább levegőn folyik a munka, de a nyomorúság a kemény téli időben szívesen cserélné fel a szabad levegőt a munkaszobák meleg, rongygőzös fűledtségével.

– Azok ott benn nem fáznak – mondják a megémberegetett testű, fagyos kezű nők, s mint valami nagy-szerű karrier integet feléjük a reménység, hogy talán ők is bejuthatnak a gyilkos levegőjű szobákba, ahol három korona biztos pénzt fizetnek. Egyelőre azonban a fagyos

találtam, ami a konyhára kellett, az idén azonban még a szemét is silányabb. Krumpli csak akkor kerül bele, ha egészen rossz, a sültkrumplit pedig úgy kiszedik a héjából, hogy alig marad benne valami. Nagy a szegénység, még a szemébe se jut semmi...

A szegény asszony, aki egyébként »családfentartó«, mert a béna férjét és az unokáját tartja, hónapok óta a szemétközpontból látja el a nyomorult háztartást. Most télen a fagyos szemétközpontból vágja ki a romlott ételmaradékokat, s ha mást nem talál, a héjhoz tapadt sültkrumpli-maradványokat viszi haza.

Ez csak egy látogatója a szemétközpontnak, de van sok száz, aki naponta a szemétre jár, mint más a piacra. Így látják el a nők a háztartást, s ha ez a rettenetes segítő mód nem volna, az éhenhalás teregetné fekete szárnyait a nyomor tanyáira. Így a gyomrokba mégis jut valami, s ki gondolna azzal, hogy a szemétközpontból kihalászott ételnek még veszedelme van, hogy ragályokkal, egész életet megrontó förtelmekkel lesznek teli családok tőle.

Egy tanítónő mesélt megdöbbentő adatokat ezekről a szemétközpontokról.

– Az iskolában – mondta – az apró leánykák ré-

Szemétközpontú női munkásokban.

Szőnyi Lajos felvétele.

szemetet kell túrni, s amikor már a megdermedés akadályozza őket a munkában, tüzet raknak a szemétközpont s e fölött melengetik merev kezüket.

Jövőre már többen juthatnak be a fedett munkahelyiségekbe, mert a jelenlegi szemétközpont »gyár« nem győzi a munkát s az a terv, hogy májusban újat építenek. Akkor megszorodik a munkaalkalom a »dolgozó nők« számára. Addig, ha nem lehet a szemétközpont keresni, megpróbálják, hogy – megéljenek belőle, megéljenek abban az értelemben, mint a kóbor kutya, amely mohón habzol bele a szemétközpontjába.

A szemétközpont sétánk alkalmával láttuk, amikor az asszonyok és gyermekek raja »legelt« a szemétközpont. Ezek nem rongyot, nem üveget, hanem ételmaradékot kerestek a rothadó szemétközpontjában.

– Minden rosszabb lesz, – mesélte egy öregasszony, – még a szemét is. Tavaly mindennap szépen meg-

vén hihetetlen dolgokról győződtem meg. Vannak családok, amelyek minden ruhaneműt, ágyneműt a szemétközpontból fognak ki. Kenyeret, gyümölcsöt, húsneműt visznek haza, sőt az iskolai írószerek is a szemétközpontból valók. S az apróságok, akik ebből a rettenetességből élnek, állandó veszedelemben vannak. Így jutott múltkor egy leányka veszedelmes kiütésekhez, a másikkal csupa fekély lett az arca, mert a szemétközpontból kiszedett párnán aludt. A tanítónő maga is veszedelemben forog, ha tanítványaival érintkezik. Pedig érintkeznie kell a legközvetlenebb módon.

Ez a tanítónő még csak szomorú megfigyelésekről beszélt. Egy másik hivatását súlyos betegséggel fizette meg. Egy leánykától kapta a borzalmas ragályt s amint kiderült, a leányka a szemétközpontjára járt ki segíteni az anyjának.

S az anyák mennek és boldogok arra a hírről, hogy

tavaszkor lesz új gyár a telepen, új gyár, új rongyokkal, új piszokkal, amelyet elmehet túrni a lány is: a nagyobbik, s talán a kisebbiknek is jut hely. És innen nem kergetik el a leányokat, asszonyokat, mert ez »nőknek való munka« – amint a telepen mondják.

A »nőknek való munka« pedig szaporodik: a házi-

szemét ma már másfél milliónyi métermázsza évenként Budapesten, az utcai pedig hetedfélszázézer métermázsza felé jár. S amint a szemét adja a mi nőinknek a munkaalkalmat, eszünkbe jutnak ismét azok a külföldi hírek, amelyek ugyancsak a nők foglalkoztatásáról szólnak...